

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2012-4-270
Karar Sayısı : 12-42/1319-432
Karar Tarihi : 28.08.2012

(Muafiyet)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖR : Hakan BİLİR, Gülçin DERE

**C. BİLDİRİMDE
BULUNAN**

: Sompo Japan Sigorta A.Ş.
Rüzgarlıbahçe Mah. Cumhuriyet Cad. Acarlar İş Merkezi No:12
C Blok 34805 Kavacık Beykoz/İstanbul

- (1) **D. DOSYA KONUSU:** Finansbank A.Ş. ile Sompo Japan Sigorta A.Ş. arasında akdedilen “Hayat Dışı Sigorta İçin Acentelik Sözleşmesi”ne bireysel muafiyet tanınması talebi.
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına en son 16.08.2012 tarih ve 6439 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 27.08.2012 tarih ve 2012-4-270/MM sayılı Ön İnceleme Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, bildirim yapılan “Hayat Dışı Sigorta İçin Acentelik Sözleşmesi (Sözleşme)”ne; Sözleşme süresince devam edecek rekabet etmeme yükümlülüğü ve (aktif olarak diğer tarafın müşterisine ulaşmak anlamına gelen) Sözleşme’nin bitmesi/feshedilmesi ertesinde beş yıl sürecek teşvik etmeme yükümlülüğünün hilafındaki her türlü hükmün tadil edilmesi koşuluyla, 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesi uyarınca bireysel muafiyet tanınmasının uygun olacağı görüşüne yer verilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (4) Bildirime konu “Hayat Dışı Sigorta İçin Acentelik Sözleşmesi” ile Finansbank, Sompo Japan’ın sunduğu hayat dışı sigorta ürünlerinin pazarlanması, tanıtımı, dağıtımı ve satışı için münhasır yetkili acente olarak atanmıştır. Sompo Japan ise söz konusu ürünlerin Finansbank tarafından Finansbank’ın dağıtım ağı aracılığıyla satışı konusunda tedarikçi olmuştur. Anılan Sözleşme 31.12.2026 tarihine kadar (yaklaşık 14 yıl) devam edecek ve anılan tarihe kadar münhasırlık içerecek bir bankasürans (banka sigortacılığı) düzenlemesidir.

G.1. Kanun’un 4. maddesi Açısından Yapılan Değerlendirme

- (5) Dosya mevcudu bilgilerden, bildirime konu Sözleşme ile Finansbank’ın acente olarak 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği’nin Açıklanmasına Dair Kılavuz’da belirtilen riskleri üstlenmediği ve bağımsız davranmadığı anlaşılmaktadır. Esasen, Sözleşme ile Finansbank’ın üstlendiği edim, Sompo Japan tarafından üretimi ve pazarlaması yapılan hayat dışı sigorta ürünlerinin müşterilere satışı ve sigorta primlerinin tahsili ile sınırlıdır. Bu çerçevede ticari ve mali riskler Sompo Japan tarafından üstlenilmektedir. Dolayısıyla Sözleşme’nin, müvekkil hesabına aracılık ettiği ya da akdettiği

sözleşmelere ilişkin olarak acenteye getirilen sınırlamalar bakımından, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- (6) Bununla birlikte, bildirim konusu Sözleşme'de münhasırlık ve rekabet yasağı ile ilgili çeşitli hükümler yer almaktadır. Bu hükümlere göre, Sampo Japan, hayat dışı sigorta ürünlerinin Finansbank'ın dağıtım ağı vasıtasıyla pazarlanması, satışı ve dağıtımına ilişkin münhasır bir hak elde etmektedir. Anılan madde ile Finansbank sözleşmede belirtilen kapsam içerisinde, Türkiye'de münhasıran Sampo Japan tarafından tedarik edilen hayat dışı sigorta ürünlerinin dağıtım ağı üzerinden pazarlanmasını, tanıtımını ve satışını gerçekleştirmeyi ve bunun için gereken personeli ve diğer kaynakları temin etmeyi taahhüt etmektedir. Sözleşme'nin süresinin yaklaşık 14 yıl olduğu da dikkate alındığında, söz konusu hüküm ile birlikte Finansbank'a bu süre zarfında rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmiş olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, rekabeti kısıtlayıcı maddeleri bulunan Sözleşme'ye menfi tespit belgesi verilmesi mümkün bulunmamaktadır.

G.2. 2002/2 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği Bakımından Yapılan Değerlendirme

- (7) Taraflar arasındaki dikey ilişki nedeniyle bildirim konusu Sözleşme öncelikle 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği açısından değerlendirilmiştir.
- (8) Dosya mevcudu bilgilere göre, tarafların pazar payları 2002/2 sayılı Tebliğ'de muafiyet için öngörülen %40 eşiğinin altındadır.
- (9) Öte yandan, Tebliğ'in 5. maddesine göre, alıcıya getirilen belirsiz süreli veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüklerine Tebliğ ile sağlanan muafiyet uygulanamamaktadır. Dosya mevcudu bilgilere göre, Sözleşme'nin 4. maddesi uyarınca, Finansbank, madde 4.2., 4.13. ve madde 4.4.'te belirtilen koşullar hariç olmak üzere, Sözleşme süresi boyunca başka bir sigorta şirketinin hayat dışı sigorta ürünlerini dağıtamayacaktır¹. Ayrıca, 4.6. madde uyarınca, Sözleşme'nin süresi boyunca Finansbank, Sözleşme'nin feshedilmesinden sonraki bir tarihte sona eren poliçe dokümanları hariç olmak üzere, herhangi bir bankasürans müşterisine, poliçe dokümanlarını iptal etmeyi, yenilememeyi, feshetmeyi ya da Sampo Japan haricinde başka bir sigortacıya devretmesini teklif veya teşvik etmeyecektir². 4.9. maddede ise Sampo Japan'ın, Sözleşme süresince ve Sözleşme'nin sona ermesinden itibaren 7 yıl boyunca banka müşterilerini doğrudan ya da dolaylı olarak ayartmamasını öngören bir hükme yer verilmiştir. Bu çerçevede Sampo Japan, anılan süre boyunca banka müşterilerine odaklanmış ısrarlı pazarlama ve satış kampanyaları ve uygulamalarından kaçınmayı taahhüt etmektedir³.

¹ Sözleşme çerçevesinde öngörülen münhasırlığa aşağıda yer alan istisnalar getirilmiştir:

1) Sözleşme'nin 4.2. maddesi uyarınca, Sözleşme'nin 1. maddesinde tanımlanan "Münhasır Olmayan Banka Müşterileri"ne yapılacak satışlar bakımından Finansbank herhangi bir münhasır çalışma taahhüdü altına girmemektedir. Sözleşme çerçevesinde belirlenen yıllık ciro eşiğini aşan kurumsal ve ticari banka müşterileri "münhasır olmayan banka müşterileri" olarak kabul edilmiş ve bu müşterilere yapılacak satışlar münhasırlık hükmünden hariç tutulmuştur.

2) Sözleşmenin 4.13. maddesi çerçevesinde Finansbank "Stratejik Olmayan Ürünler"i herhangi bir münhasırlık taahhüdünde bulunmadan ve kendisinden talep edilmesi halinde 6 ay içerisinde sonlandırabilmek kaydı ile üçüncü taraflardan tedarik edebilecektir.

3) Sözleşmenin 4.4. maddesi çerçevesinde Finansbank, Sampo Japan'ın sunmayı reddettiği "Yeni Ürünler"i üçüncü taraflardan tedarik edebilecektir.

² (TİCARİ SIR)

³ (TİCARİ SIR)

- (10) Bu çerçevede, Sözleşme süresinin yaklaşık 14 yıl olduğu⁴ ve Sözleşme ile alıcıya rekabet etmeme yükümlülüğü getirildiği dikkate alındığında, bildirim konusu Sözleşme'nin grup muafiyetinden faydalanamayacağı anlaşılmaktadır.

G.3. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

- (11) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında, herhangi bir rekabet kısıtlamasına bireysel muafiyet tanınması için aşağıda yer verilen iki olumlu iki olumsuz koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir.

a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmelerin sağlanması

- (12) Sigortacılık hizmetlerinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren bankalar sıklıkla dağıtım kanalında acente olarak yer almaktadır. Banka sigortacılığı olarak da adlandırılan banka ve sigorta şirketleri arasındaki bu tür yakın ilişkiler ölçek ve kapsam ekonomisine imkan sağladığı gibi, her iki tarafın da diğerinin müşteri tabanına erişimini sağlaması, çapraz satış olanakları, diğer tarafın üstün marka imajından fayda elde edilmesi ve dağıtım açısından ileriye doğru dikey bütünleşme gibi kazanımlara neden olmaktadır.
- (13) Taraflarca yapılan açıklamada, yaklaşık 14 yıl süreli münhasırlık süresinin, karşılıklı belirsizlikleri ve bundan kaynaklanan riskleri bertaraf ederek, tarafların karşılıklı güven içerisinde yatırım yapmalarını sağlayacağı, bu yatırımların, ürünlerin geliştirilmesindeki ve tüketiciye ulaştırılmasındaki etkinliği artıracığı, yapılacak yatırımların geri dönüş sürelerinin daha uzun hesaplanabileceği için daha yüksek maliyetli yatırımların gerçekleştirilebileceği ifade edilmiştir.
- (14) Bildirim konusu münhasır acentelik sözleşmesi ile tek bir sigorta şirketinin ürünlerine odaklanılarak, o konuda daha fazla teknolojik ve kurumsal yatırım yapılmasının sağlanacağı; bunun da nihai olarak tüketicilere sağlanan hizmetlerin iyileştirilmesine yol açacağı değerlendirilmektedir.

b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması

- (15) Taraflarca yapılan açıklamalarda Sözleşme ile planlanan uzun dönemli çalışmanın beraberinde getireceği uzmanlaşmaya paralel olarak tüketici ihtiyaçlarına daha sağlıklı cevap verilebileceği, daha fazla teknolojik ve kurumsal yatırım sayesinde tüketicilere verilen hizmette iyileştirmeler sağlanabileceği ve Finansbank müşterilerinin de daha kapsamlı sigortacılık ürünlerine kavuşabileceği ifade edilmiştir. Bu itibarla, söz konusu şartın sağlandığı neticesine varılmıştır.

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması

- (16) Sompo Japan'ın hayat dışı sigortacılık hizmetleri pazarındaki pazar payı (.....) olarak gerçekleşmiştir. Hayat dışı sigorta acenteliği pazarı bakımından, Finansbank kanalıyla elde edilen primlerin toplam primler içerisindeki ağırlığı (.....) olup, genel olarak banka dağıtım kanalının sektördeki payı da yaklaşık (.....)'tür. Öte yandan, yalnızca banka sigortacılığı bakımından Finansbank'ın tüm bankaların hayat dışı sigorta üretimi içerisindeki payı (.....)'tir. Finansbank'ın 2011 yılı bankacılık hizmetlerine yönelik pazar payı ise (.....) olarak gerçekleşmiştir.

⁴ Acentelik Sözleşmesi'nin 1. ve 2. maddeleri uyarınca sözleşmenin süresi; Rekabet Kurulu'nun bireysel muafiyet kararı vermesini takip eden yedinci iş gününden itibaren 31.12.2026 tarihine kadar geçen süre (yaklaşık 14 yıl) olarak belirlenmiştir.

- (17) Yukarıda yer alan verilerden görüldüğü üzere, tarafların pazar payları oldukça düşüktür. Bu anlamda gerek Finansbank'ın gerek Sampo Japan'ın ilgili alanlardaki pazar paylarının (.....)'in altında olduğu hususu dikkate alınarak acentelik sözleşmesinin rekabeti sınırlayıcı bir etkiye yol açmayacağı neticesine varılmıştır.
- (18) Ayrıca, Acentelik Sözleşmesi'nin kısmi münhasır bir dağıtım sistemi öngördüğü de söylenebilecektir. Sözleşme çerçevesinde getirilen “münhasır olmayan müşteri istisnası”, “stratejik olmayan ürün istisnası” ve “yeni ürün istisnası” bildirim konusu münhasırlığın kapsamını daraltmaktadır.
- (19) Öte yandan bilindiği gibi kredilerle ilgili sigortalarda acentelerin tüketicinin seçim özgürlüğünü engellemesi yasaktır⁵. Kredi teminatlarının sigortalanması söz konusu olduğunda tüketicilerin seçim hakkı bulunmaktadır. Bu çerçevede tüketici dilerse Finansbank'ın çalıştığı sigorta şirketi ile dilerse diğer bir sigorta şirketi ile çalışmakta serbesttir. Ayrıca kredi piyasasında da hakim durum olmadığı için herhangi bir bankadan kredi alamayan bir tüketicinin, diğer bir bankaya geçmesinin önünde ciddi bir engel bulunmamaktadır.
- (20) Son olarak benzer nitelikli dikey anlaşmalar nedeniyle ilgili pazarın üçüncü taraflara kapatılmasına yönelik etkinin değerlendirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Zira hayat sigortalarının yaklaşık (.....)'inin banka kanalı ile dağıtılmış olması banka sigortacılığının paralel ağlarla kapatılması konusunu gündeme getirmektedir.
- (21) Esasen, ilgili pazara girişler ve ilgili pazardaki rekabet, birbiriyle rekabet halindeki sağlayıcılar veya alıcılar tarafından uygulanan benzer nitelikteki dikey anlaşmaların oluşturduğu paralel ağlar tarafından önemli ölçüde engellenmekteyse Kanun'un 5. maddesindeki muafiyet şartlarının gerçekleşmesi mümkün değildir. Ancak bir sağlayıcının bağlı pazar payı %5'ten az ise, grup muafiyeti kapsamındaki bir anlaşma nedeniyle söz konusu sağlayıcının birikimli kapama etkisine önemli bir katkıda bulunmadığı kabul edilebilmektedir⁶. Yukarıda yer verildiği üzere, tarafların pazar payları bu orandan düşüktür. Dolayısıyla, incelemeye konu acentelik sözleşmesinin pazarın kapatılmasına önemli katkısının olmayacağı değerlendirilmektedir.
- (22) **d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması**
- (23) Bildirim konusu anlaşmada Finansbank'a getirilen rekabet yasağının yaratacağı muhtemel rekabet karşıtı etkiler, pazarın rakip sigorta şirketlerine kapatılması ve/veya marka içi rekabetin ortadan kalkmasıdır. Rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi arttıkça daha büyük ölçüde bir pazar kapatma etkisi doğacaktır. Dikey anlaşmalarda, hakim durumda olmayan teşebbüsler arasında bir ila beş yıl arasında getirilen rekabet yasakları piyasadaki rekabet düzeyinde yarattıkları olumsuz etkileri dengeleyecek olumlu etkilerin varlığı durumunda makul kabul edilirken, beş yıldan uzun süreli rekabet etmeme yükümlülükleri ise çoğu yatırım türü açısından iddia edilen etkinlikleri gerçekleştirmek için zorunlu veya yaratılan pazar kapatma etkisini telafi etmeye yetecek düzeyde kabul edilmemektedir. Bununla birlikte, sağlayıcı tarafından alıcıya özgü olarak yapılan yatırımların -sağlayıcının başka alıcılar için kullanamayacağı teçhizata veya eğitime yatırım yapması v.b.- korunması

⁵ 17 Ocak 2009 tarih ve 27113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bireysel Kredilerle Bağlantılı Sigortalar Uygulama Esasları Yönetmeliği'nin “İyiniyet” başlıklı 10. maddesine göre zorunlu veya ihtiyari sigortalarda, kredi kullanan kişinin sigorta şirketini seçme hakkı sınırlandırılmaz. Sigorta sözleşmesine veya kredi sözleşmesine sigortanın belirli bir sigorta şirketine yaptırılmasına ilişkin konan her türlü şart hükümsüzdür.

⁶ Bkz. Kılavuz, 120. par.

için rekabet yasağı getirilmesi halinde yatırımların geri dönüşünü sağlamaya yetecek kadar süre için, franchise anlaşmalarında olduğu gibi alıcı ve sağlayıcı arasında önemli bir know-how transferinin söz konusu olduğu durumlarda da anlaşmanın süresi boyunca rekabet yasağı getirilmesi dikey anlaşmanın yaratacağı etkinlikler bakımından makul karşılanabilmektedir.

- (24) Bu çerçevede, mevcut dosya bakımından, olası piyasa kapama etkisinin piyasa yapısı ve tarafların düşük pazar payı sebebiyle göz ardı edilebilecek seviyede olduğunu ve söz konusu düşük pazar payları nedeniyle, marka içi rekabetteki sınırlamaların piyasadaki rekabet seviyesi üzerinde çok düşük bir etki yaratacağını söylemek mümkündür. Ayrıca, ilgili pazarlarda markalar arası rekabetin önemli düzeyde bulunduğu, göreceli yoğunlaşma ile Finansbank'ın banka sigortacılığı hizmetlerindeki pazar payının düşük seviyelerde olduğu da dikkate alındığında, Sözleşme'de yer verilen 14 yıllık rekabet etmeme yükümlülüğünün makul olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.
- (25) Bildirim çerçevesinde değerlendirilmesi gereken son noktayı, madde 4.9. ile Sampo Japan'a getirilen sözleşme süresinin bitiminden itibaren 7 yıl boyunca banka müşterilerini ayartmama yükümlülüğü oluşturmaktadır. Maddede Sampo Japan'ın Sözleşme süresinin sona ermesinden itibaren yedi yıl boyunca münhasıran banka müşterilerine yönelik kampanyalar düzenlemeyeceği (banka müşterilerini aktif olarak teşvik etmeme yasağı) belirtilmiştir. Taraflar söz konusu yasağın, rekabet etmeme yükümlülüğü kadar ağır bir sınırlama olmadığını ve sözleşme bitimi veya sözleşme feshedilirse, karşı tarafın sözleşme süresince elde ettiği müşteri bilgileri nedeniyle diğer tarafı zor durumda bırakmamasının amaçlandığını ifade etmişlerdir. Ayrıca taraflar bu yükümlülükle, Sözleşme süresince Sampo Japan'ın ödemeyi taahhüt ettiği komisyonlardan kaçınmak amacıyla bir defa sigorta hizmeti satışı yaptığı banka müşterilerine takip eden dönemlerde doğrudan teklif götürmek konusundaki ekonomik saikinin ortadan kaldırılmasını temin etmek adına da gerekli olduğunu vurgulamışlardır.
- (26) Bilindiği gibi Birleşme/Devralma İşlemlerinde Rekabet Kurumunca Kabul Edilebilir Çözümlere İlişkin Kılavuz'da, devralma işlemlerinde üç yıl ve ortak girişim işlemlerinde ise ana teşebbüslere getirilen sınırsız rekabet etmeme yükümlülükleri; müşteri bağımlılığı ve *know-how* gibi konular dikkate alındığında yan sınırlama olarak makul görülmektedir. Mevcut dosya bakımından da, ürünün/hizmetin niteliği ve müşteri bilgilerin önemi dikkate alındığında tarafların birbirleri üzerine getirdiği ve yalnızca aktif pazarlamayı sınırlandıran yükümlülüğün belirli sürelerle sınırlı olmak şartıyla makul olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, madde 4.6. ile Finansbank üzerine getirilen sözleşme süresi boyunca devam eden teşvik etmeme yükümlülüğünün bireysel muafiyet koşulları ile bağdaşacağı açıktır⁷. Ancak, madde 4.9. ile Sampo Japan'a sözleşme süresinin bitiminden itibaren yedi yıl boyunca getirilen banka müşterilerini ayartmama yükümlülüğü kabul edilemez niteliktedir. Bu çerçevede bireysel muafiyetin ancak; *"Madde 4.9.'da yer alan yükümlülüklerin, sözleşmenin süresinin sona ermesi veya sözleşmenin daha erken feshedilmesini müteakip 5 (beş yıl) süreyle devam edeceği"* şeklinde tadil edilmesi halinde tanınmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla bireysel muafiyet ancak taraflar arasındaki rekabet etmeme yükümlülüğünün 14 yıl ve teşvik etmeme yükümlülüğünün (aktif olarak diğer tarafın müşterisine ulaşmak) ise sözleşmenin erken bitmesi/feshedilmesi ertesinde beş yıl sürmesi halinde geçerli olacaktır. Netice itibarıyla, tarafların acentelik sözleşmesinde yer alan bu koşula aykırı herhangi bir hükmü muafiyet koşullarına uygun bir

⁷ Taraflardan alınan 27.08.2012 tarih ve 6619 sayılı yazıda Sözleşme'nin 4. maddesinde, *"süresiz bir teşvik etmeme ve/veya rekabet etmeme yükümlülüğünün bulunmadığı"* beyan edilmiştir (Ek-4).

biçimde tadil etmemeleri veya uygulamanın aksi yönde olması bireysel muafiyetin ihlali anlamına gelecektir.

H. SONUÇ

- (27) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, Sompo Japan Sigorta A.Ş. ile Finansbank A.Ş. arasında 19.06.2012 tarihinde akdedilen Hayat Dışı Sigorta İçin Acentelik Sözleşmesi'ne; sözleşme süresince devam edecek rekabet etmeme yükümlülüğü ve (aktif olarak diğer tarafın müşterisine ulaşmak anlamına gelen) sözleşmenin daha erken bitmesi/feshedilmesi ertesinde 5 yıl sürecek teşvik etmeme yükümlülüğünün hilafındaki her türlü hükmün tadil edilmesi koşuluyla, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca bireysel muafiyet tanınmasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.